

dipam

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

ANALİZ

Doç. Dr. Hasan CANPOLAT

AVRUPA ENTEGRASYONUN GELECEĞİ

EKİM 2023 Sayı: 17

AVRUPA ENTEGRASYONUNUN GELECEĞİ

Avrupa tarihi krizler, savaşlar, parçalanmalar ve bütünleşmeler tarihidir. Ancak, Avrupa'nın tarihinin bütün dünyayı ilgilendiren hale gelmesi sanayi devrimi sonrasında Avrupa'nın geçirdiği değişimden kaynaklanıyor.

18. yüzyıldan itibaren başlayan süreçte batıda sanayi devrimiyle birlikte geleneksel toplumdaki modern topluma geçiş hızlandı, kapitalist bir üretim biçimi, genel ve eşit oy hakkına dayalı demokratik bir siyasal yapı ve bunların belirlediği bir yönetim aygıtı oluşmaya başladı.

Bu gelişmelere bağlı olarak batılı güçler bir yandan maddi olarak dünyaya yayılırken, öte yandan batılı değerlerde dünyanın küreselleşmenin etki alanında kalan bölgelerine taşınmaya başladı ve liberal düşünce üzerinde yapılan siyasal sistem ve kapitalist ekonomi adeta rakipsiz bir model olarak uygulanmaya başlandı. Avrupa dünyanın fabrikası, laboratuvarı, üniversitesi haline geldi, tam anlamıyla bir Avrupa-merkezcilik yaratıldı.

Bu dönemde çok hızlı bir ekonomik gelişme yaşandı. Avrupa'nın nüfusu 1800'de 187 milyon iken, 1900'da 400 milyon'a çıktı. Dünya endüstriyel üretiminin %50'si Avrupa tarafından yapılır hale geldi.

Bir savaş neredeyse imkansız görünmekteydi. Ancak Özellikle ekonomik gelişmenin kaynağı olan deniz aşırı faaliyetlerde kıyasıya bir çekişme vardı ve pasifist partiler hükümetlerde etkili değildi. Saldırgan milliyetçilikle beslenen emperyalist devletler arasındaki derin çekişmeler Avrupa'yı, bir savaş alanına çevirdi.

Avrupa'nın Entegrasyonu

Savaş sonucu baştanbaşa yıkılan Avrupa'da Bir birliğe gitme yolundaki hareketlerin temelinde iki sebep yatar. İlki Avrupa'nın savaş sonrası kendi zayıflığının farkına varması, ikincisi ise, bundan böyle silahlı çatışmaya izin vermeyecek bir yapının arayışındır.

Avrupa'da **"bir arada hareket etme"** hareketi olarak başlayan ve sonradan **"bir araya gelme"** hareketine dönüşen Avrupa Entegrasyonu, başından itibaren planlı bir yaratılış eylemi, izlenecek bir yol, hangi limana yöneldikleri konusunda anlaşmalar olmadan büyüdü. Bu sürece daha yakından baktığımızda gerilemeler, ilerlemeler, krizler ve bütünleşmeler görürüz

Bu resim içerisinde işbirliğini düzenlemeyi amaçlayan organizasyonlardan ilki **OEEC** (daha sonra **OECD**) olmuştur. Özellikle ekonomik yeniden yapılanmayı öngören bu örgüt, Avrupa'nın yeniden ekonomik gelişimini sağlamak amacıyla ve **A.B.D.** yardımının organizasyonu düzenlemek amacıyla kuruldu.

OEEC'nin kuruluşunu, Avrupa'nın savunmasını yeniden düzenlemek ve Atlantığın iki yakasında barışı sağlamayı amaç edinen NATO askeri paktı ve sonrasında, **WEU**'un (**Western European Union**) kuruluşu izledi. Askeri amaçlı bu organizasyonların başlıca amaçları, Batı Avrupa ülkeleri arasındaki güvenlik

ilişkilerini güçlendirmek ve bir Avrupa karakteri yaratmaktır.

1949'da kurulan Avrupa Konseyi'nin görünümü ise oldukça farklıdır. Herşey den önce üye ülkelerden milli egemenlik alanında herhangi bir fedakârlık istemez ve mümkün olduğu kadar fazla ülke arasında işbirliğini geliştirmeyi amaç edinmiştir.

Avrupa Kömür ve Çelik Birliğini, Avrupa Atomik Enerji Birliğini ve Avrupa Ekonomik Birliğini kapsayan ve Daha sonra Avrupa Birliğine dönüşen y topluluklar ise Avrupa Entegrasyon sürecinin en ilginç bölümünü oluşturmaktadır. Bu süreci ilginç kılan şey ise, görünürdeki ekonomik bütünleşmenin altında yatan ve 'Pax Romana' kavramında sembolize edilen 'Birleşmiş Bir Avrupa' fikrinin, yani siyasi bir hedefin varlığıdır.

Bu siyasi hedef Milli Kimlikleri ve egemenliklerinin korunmasını savunanlar ile ulusüstü yapıları savunanlar arasındaki gerilim Avrupa Birliği sürecinin temelinde var olan iki belirgin fay hattında ilkinin sebebinin oluşturmaktadır. Diğeri ise bir tarafında Genişlemecilerin diğeri tarafında ise Derinleşme yanlılarının olduğu fay hattının sebebi ise Avrupa'nın kimliği ile ilgili tartışmalar yer almaktadır.

Üye ülkelerin milli egemenliklerinden fedakârlıkları aracılığıyla, bölünmez politik bir birlik hedefi milletlerarası kuruluşlar tarihinde ilk defa rastlanan birşeydi ve bu hedef, Avrupa kıtası gibi milli kimliklerin ve milli devletlerin çok güçlü olduğu bir kıtada, beklenildiği üzere çok tartışmalı bir süreç içerisinde ekonomik bütünleşme hedefinin de önüne geçti.

Avrupa Birliğin temel taşı R.Schuman'ın 1950'de OECE üyesi ülkelere yaptığı "**kömür ve çeliğin**" üretim ve kullanımının düzenlenmesini bağımsız bir uluslar üstü

kuruluşa bırakmayı teklifi ve bu teklifin altı ülke tarafından kabulüyle, 1951'de Paris'te A.K.Ç.T. kuran anlaşmadır.

Nihayet 25 Mart 1957'de yüzyıllarca süren bir rüyanın ilk meyvesi alındı. Bu rüyanın yani 'Pax Romana'nın kaynaklandığı yerin hatırasına izafen Roma'da AET ve AAET kuran anlaşmalar imzalandı. Daha sonra birleştirme anlaşmasıyla AKÇT, AET ve AAET'nin Bakanlar Konsey ve komisyonları birleştirilmiş ve oluşum "**Avrupa Toplulukları Komisyonu**" ismini almıştır.

1993'te Avrupa içerisindeki eşyaların, sermayenin, hizmetlerin ve kişilerin serbest dolaşımına olanak tanıyan ve iç pazar olarak da anılan tam bir tek pazar oluşturuldu. 1993'te Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle AET, Avrupa Topluluğu (AT) adını aldı. Ayrıca antlaşma ile AT, Avrupa Birliği'nin üç sütunundan birincisini oluşturan Avrupa Toplulukları arasındaki yerini aldı. Bu şekilde varlığını sürdürmeye devam eden AT, 2009 tarihli Lizbon Antlaşması ile tamamen Avrupa Birliğine devredildi ve hukuki varlığı sona erdi.

Maastricht Antlaşması ile kabul edilen Euro, başlangıçta banka parası olarak tanıtılmıştı. Ama daha sonra 2002'de çok önemli ama çok erken bir adım atılarak dolaşım için nakit olarak tanıtıldı. Sekiz yıl sonra ise, parasal birlik başarısızlığın eşğine geldi. Bunun sebebi ise Euro'nun piyasaya sürülmesinin, kredilerin faiz oranlarında yarattığı çarpıcı düşüş sebebiyle kredi patlamasına yol açmasıydı. Kredi balonu patladığında Avro Bölgesi devlet ve hükümet başkanları 7-8 Mayıs 2010'da kriz zirvesi için bir araya geldi. Geliştirilen avroyu kurtarma politikası sonraki yıllardaki her şeyi etkiledi.

Bu sürecin sonunda, Maastricht Antlaşması'nın merkezi parçası olan Avrupa para birliği, ne tanınabilir bir amacı ne de genel bir tasarımı olan, eksik bir kurallar sistemi ve durumsal kriz önlemlerinden oluşan melez bir yapı haline geldi.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile Avrupa'daki komünizm sonrası ülkelerin katılım başvurularının hedefi haline gelen AB kendisini bir anda Avrupa'nın siyasi bütünleşmesi hedefi için öncü bir siyasi bir kurum rolünde buldu. Bu gelişme siyasi fay hatları arasındaki tartışmaları yeniden alevlendirdi. Genişlemecilerin etkisi ile, AB, 1 Mayıs 2004'te bir çırpıda üye sayısını 15'ten 25'e çıkardı.

2009 yılında ise "Doğu Ortaklığı", Ukrayna da dahil olmak üzere Sovyet sonrası ülkelerin siyasi birliğini ve ekonomik bağlarını sağlamak için başlatıldı. Ancak, AB ile Doğu Orta ve Güneydoğu Avrupa'daki ülkeler AB katılımın anlamı konusunda farklı düşünüyorlardı.

Böylece Euro borç krizi 2015'te zirveye ulaşmadan önce, AB dolaylı olarak yeni bir sorunun alevlenmesine karışmış oldu. Ukrayna Devlet Başkanı Yanukoviç, dört yıllık bir müzakere sürecinin sonunda, Ortaklık Anlaşması'nı imzalamayacağını açıkladığında, "Euromaidan", yani ikinci Ukrayna Devrimi, Şubat 2014'te patlak verdi.

Bu, her halükarda AB'nin ve/veya NATO'nun "genişlemesi" tehdidi altında hisseden Rusya'ya, Kırım'ı ilhak etmek ve Doğu Ukrayna'ya hem askeri hem de siyasi olarak sızmak için bir bahane sağladı. Böylece Doğu Ortaklığı bir savaşın fitilini ateşlemiş oldu.

Ukrayna krizi siyasi entegrasyon açısından sorunlar yaratmışken bu defa Suriye'deki iç

savaş, Sahra Altı Afrika'daki yoksulluk ve aşırı nüfusun etkisiyle başlayan göçler, AB Schengen Anlaşması ile oluşturulan sınır entegrasyonu ve göç politikaları zorlamaya başladı. Akdeniz üzerinden ve Balkanlar üzerinden gelen bir milyondan fazla göçmen, 2015 yılında Avrupa sınır rejiminin başarısız olmasına neden oldu.

Euro krizinden ve Doğuya doğru genişlemeden fazla etkilenmeyen, Birleşik Krallık'taki seçmenler, göç krizinin etkisiyle Avrupa Birliği'nden ayrılmak için yapılan referandumda çoğunlukla oy kullandılar. "Brexit" bir üye devletin Avrupa Birliği'nden ayrılmasının ilk örneği idi ve bu nedenle sürekli tek bir yöne, yani Avrupa'nın entegrasyonuna giden bir birlik anlatısına ters düşüyordu.

Bu süreçte, AB içindeki merkezileştirici ve merkezkaç güçler arasındaki gerilimler arttı. Merkezileştirici ve merkezkaç güçler arasındaki gerilimler karar alma süreçlerini daha da zorlaştıran yeni bir parçalanma tehlikesi ortaya çıkarmış gibi görünse de, pandemi patlak verdikten sonra, Emmanuel Macron ve Angela Merkel'in Mayıs 2020'de pandeminin sonuçlarıyla mücadele etmek için borçla finanse edilen bir Dayanışma Fonu üzerinde anlaştıkları zaman, AB geleceğini belirleyen şeyin en başından itibaren Fransız-Alman eksenini olduğu bir kez daha ortaya çıktı.

Avrupa Haritası Yeniden Çizilirken

Avrupa Kıtasında son otuz yılda dağılma ve entegrasyon süreçleri birlikte yürüyor. Sovyetler Birliğinin dağılması sonrasında, D. Avrupa ve Balkan Ülkeleri AB etrafında bir araya geliyor.

Bu anlamda Rusya ve Ukrayna arasındaki mevcut kriz aslında Rusya ve batılı güçler arasında 2. Dünya Savaşı sonrasında

Avrupanın ne olduğuna dair tam cevaplanmamış bir sorunun yansıması, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra üretilen Avrupa düzeninin geleceğiyle ilgilidir.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra Batılı güçler ve Sovyetler Birliği arasında başlayan siyasi, ekonomik, kültürel, teknolojik ve askeri küresel rekabette Sovyetler Birliği kaybetti. Ocak 1992'de, Sovyetler Birliği'nin resmen dağılmasından yaklaşık bir ay sonra, ABD Başkanı George H. W. Bush Birliğin Durumu konuşmasında bu konuda şöyle söyledi: **"Tanrı'nın lütfuyla, Amerika Soğuk Savaş kazandı."** Ve böylece 1990'larda, Batılı güçler dünyanın diğer bölümünü **"Tarihin Doğru Tarafı"** olarak gördükleri yere getirmek için iddialı bir süreç başlattılar.

Ancak Sovyet sonrası dönemde ekonomik çöküş ve siyasi düzensizlik ortasında, Rusya AB'nin konsolidasyonu ve NATO'nun genişlemesine yanıt olarak çok az şey yapabildi. Batı, Rusya'nın eylemsizliğini yanlış yorumladı. Batılı güçler Moskova'nın Soğuk Savaş sonrası düzeni engellemedeki başarısızlığını eylemlerine destek olarak değerlendirdiler. 1994'ten başlayarak, Boris Yeltsin ve diğer Rus liderler bu eylemlerden duydukları derin memnuniyetsizliği defalarca dile getirdiler. Ancak Batılı güçler, Rusya'dan gelen bu tür eleştirileri, çoğunlukla iç siyasete yönelik, modası geçmiş emperyal bir zihniyetin bir yansıması olarak değerlendirdiler.

Batılı güçler ve Rusya arasındaki gerginlik bu anlamda sadece Suriye ve Ukrayna'daki olaylardan değil, Sovyetler Birliğinin çöküşünün dünya düzeni için ne anlama geldiği konusunda devam eden bir anlaşmazlıktan da kaynaklanıyor.

1990'larda ABD ve müttefikleri, Rusya'nın net bir taahhüdünün veya hissesinin

olmadığı bir Avrupa güvenlik mimarisi tasarladı ve ama iktidara geldiğinden beri gücünü aşama aşama pekiştiren Putin şimdi haksız olduğunu düşündüğü soğuk savaş sonrası küresel düzene meydan okuyor.

1940'ların sonundan bu yana Avrupa-Atlantik güvenliğinin iki kere yeniden düzenlendi. İlki, Yalta sisteminin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'daki iki rakip bloğa ayrılmasıyla geldi. İkincisi Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve ardından Batı'nın "birleşik ve özgür" bir Avrupa yaratma güdüsüyle ortaya çıktı. Mevcut kriz nihayetinde Rusya'nın Soğuk Savaş sonrasında oluşan bu düzene doğrudan meydan okuması ve Avrupa üzerindeki kaybettiği nüfuzunu yeniden kurmak istemesiyle ilgilidir. Kırımı ilhak ederek, sınırların değiştirilemeyeceği ilkesi üzerine kurulu Avrupa güvenlik mimarisini altüst eden Rusya, Ukrayna krizinde ABD ve Avrupa geri adım atılabirirse ve kriz Putin'in istediği gibi sonuçlanırsa bu sonuç nihayetinde, Avrupa-Atlantik güvenliğinin üçüncü kere yeniden düzenlenmesi sonucunu getirebilir.

AB ve Türkiye İlişkileri

Türkiye'nin 17. yüzyılda Osmanlı Devleti döneminde başlayan ve Cumhuriyet döneminde resmi devlet politikası haline gelen batılılaşma ve Batı entegrasyonuna katılma eğilimini, büyük bir dar görüşlülük değerlendiren Avrupa, Rusya konusunda olduğu gibi Türkiye konusunda da tarihi bir hata yapmıştır.

Türkiye'nin 1950 yılında NATO üyesi olmak için yaptığı başvuru üzerine 1952 yılında NATO'ya alarak askeri entegrasyon sürecine dahil eden ve böylece Türkiye'yi SSCB'ne karşı NATO'nun bir ileri karakolu haline getiren Avrupa aynı hızı ve hevesi

Türkiye'nin Avrupa ekonomik ve siyasi entegrasyonu sürecine dahil edilmesi konusunda göstermemiştir.

Türkiye 1959'da Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yaptığı ortaklık başvurusu üzerine AET Bakanlar Konseyi'nin başvurusu kabul etmesi sonrasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Aradan geçen yıllarda önemli bir gelişme olmazken, 1980'li yıllarda Türkiye'nin dışı açılma politikası çerçevesinde 1987 yılında tam üyeliğe başvurmasıyla süreç yeniden ivme kazanmıştır.

Bu süreçte AB aday ülkelerinin ancak üye olduktan sonra imzaladığı Gümrük Birliğine Türkiye 1 Ocak 1996 tarihinde girdi ve henüz küresel rekabete hazır olmayan pazarlarını Avrupa Birliğine açtı ve böylece Türkiye AB'ne girmek isterken, AB Türk pazarlarına girmiş oldu.

1999 yılında AB üyeleri tarafından aday olarak kabul edilen Türkiye, 2005 yılında tam üyelik müzakerelerine başladı. Tam üyelik müzakereleri 3 Ekim 2005'te başladı. Ancak katılım sürecini tamamlamak için gerekli olan 35 Fasıldan sadece 16'sı açılabilir. 2016'dan beri katılım müzakereleri durdu ve o tarihten beri taraflar birbirlerini suçluyorlar.

Bu süreçte AB, Türkiye'den gelen düzensiz göçün mümkün olduğunca engellenmesi, engellenemeyenlerin ise Türkiye'ye geri gönderilmesi amacı doğrultusunda, geliştirdiği en önemli hukuki araçlardan birisi olan Geri Kabul Anlaşmasını 2013 yılında imzalatmayı başardı. Böylece önce Gümrük Birliği anlaşması ile Türkiye pazarlarını açan AB, Geri Kabul anlaşması sayesinde de Türkiye'yi bir baraj ülke haline getirme hedefi doğrultusunda önemli bir adım atmış oldu.

Gelinen aşamada, AB, Türkiye ile Gümrük Birliği ve Geri kabul anlaşmasını imzalayarak istediğini almış görünüyor ve bu aşamadan ileri gitmek istemediğini yani katılım sürecinin tamamlanması veya serbest dolaşım gibi daha ileri bir aşamaya geçilmesini istemediğini karar ve açıklamaları ile belli ediyor. Öte yandan, son dönemde çok yönlü bir dışı açılma politikası izleyen Türkiye, AB'ne katılma konusunda eski hevese sahip değil ancak kapsamlı ekonomik ilişkileri olan AB ile ilişkileri tamamen koparma niyetinde de değil.

Tarafların pozisyonları birlikte değerlendirildiğinde her iki taraf açısından da en iyi çözümün, artık yürümeyen ve taraflar arasında gerginliğe yol açan tam üyelik müzakerelerinin sonlandırılmasının ve Valery Giscard d'Estaing'dan, Angela Merkel'e kadar birçok Avrupalı liderin önerdiği '**Özel Ve İmtiyazlı Ortaklık**' modelinin müzakere edilmesinin zamanı gelmiş durumdadır. Böyle bir anlaşma özellikle Gümrük Birliği anlaşmasının yeniden müzakere edilmesini göç ve sınır yönetimi konularını ve serbest dolaşım konularını kapsamalıdır.

Böyle bir anlaşma AB ve Türkiye arasındaki gerilim ortadan kaldırarak sürdürülebilir bir ilişki düzeni yaratacağı gibi her iki taraf içinde kalıcı avantajlar yaratacaktır. Türkiye Avrupa Pazarlarında mal, sermaye ve insanların serbest dolaşımı gibi avantajları elde edebilecek iken, AB ise göç ve sınır yönetimi konusunda Türkiye ile birlikte kalıcı ve sürdürülebilir bir yapı oluşturabilir ve Türkiye gibi büyük bir ülkenin tam üyeliğinin getireceği, sosyal, siyasal ve ekonomik yüklerden kurtulabilir.

SONUÇ

AB Yüzyıllarca süren teorik veya pratik entegrasyon hareketinin bir meyvesidir ve tek meyvesi da değildir. Bunun yanında Avrupa düzeyinde bu bütünleşme çabalarının ürünü olan değişik kuruluşlar vardır. (EFTA, OECD, NATO, Avrupa Konseyi, AGİK gibi)

Ancak AB bütün bu kuruluşlar içinde belki en başarılısı ve güçlüsü olduğundan ön planda gelmektedir. Fakat bu durum bütün bütünleşme hareketinin AB çerçevesi içinde değerlendirilmesi gibi bir yanılgıya yol açmamalıdır. Durum bunun tersinedir. Yani AB Avrupa'nın büyük entegrasyon süreci içerisinde bir oluşumdur.

Avrupa Entegrasyonu, başından itibaren planlı bir yaratılış eylemi, izlenecek bir yol, hangi limana yöneldikleri konusunda anlaşmalar olmadan büyüdü. Bu sürece daha yakından baktığımızda gerilemeler, ilerlemeler, krizler ve bütünleşmeler görürüz

Bu süreç için üç ana aşama ortaya konabilir: Birincisi, Politik olarak gevşek bir ekonomik birliği; daha sonra 1992'den itibaren Maastricht temelinde, önce derinleşmesi sonra Soğuk Savaş'ın sona ermesini takip eden yirmi yıl içinde 28 devleti kapsayacak şekilde genişlemesi ve üçüncü bir aşama olarak, 2010'ların varoluşsal krizleri sırasında meydana gelen temel değişimler.

Avrupa entegrasyonunun geçici bir bilançosunu çıkarırsak,

1- Avrupa Birliği başarılı bir bölgesel Pazar yaratmıştır. Bu süreç, savaş sonrası dünyanın yıkıntılarında, eski düşmanların ticaret yoluyla birbirlerine güvenmeyi öğrenmesiyle başladı. Kurumların,

anlaşmaların, düzenlemelerin ve mahkeme kararlarının genişleyen örgüsü, sadece ticareti değil, aynı zamanda vatandaşların günlük yaşamlarını da yönetmeye başladı. Sık sık yaşanan kavgalara ve tam teşekküllü krizlere rağmen, ülkeler entegrasyonu teşvik etmek için iktidarı uluslarüstü kurumlara bırakmayı seçerek, tek bir Avrupa vizyonunu sürdürmeye çalıştılar. Bu çaba, Avrupalı şirketlerin başarılı olmalarını sağlayan yerleşik pazarlar yarattı. Bugün Avrupa'nın ticaretinin üçte ikisinden fazlası, Avrupa Birliği (AB) içinde kalmaktadır. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra AB'nin tüm yeni üyeleri, AB'nin ve Tek Pazarı'nın refahından yararlandılar. Bu AB'nin Avrupa entegrasyonuna yaptığı çok önemli bir katkıdır.

2- Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Birliğin önüne daha büyük bir fırsat çıkmış ve AB'nin üzerine temellendiği ilkelerin tüm Avrupa'ya yayılabilmesi imkânı doğmuştur. Ancak Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Avrupa, Amerikan'ında etkisi altında kalarak, dar görüşlülükle ve hırsla hareket ederek Avrupa'nın siyasal bütünleşmesi için yani **Ortak ve Entegre bir Avrupa'nın gerçekleştirilmesi için önüne gelen** büyük fırsatı kaçırmıştır. Aynı tespit Türkiye'nin AB'ne üyelik konusundaki başvurusu konusunda takındığı tavır konusunda da yapılabilir. Şu anda Avrupa'nın yaşadığı sıkıntılar 30 sene önceki yanlış kararların sonucudur.

3- 2008 mali krizi, Euro Bölgesi borç krizi, 2015 göç dalgası, Brexit, yükselen sağcı ve popülist hareketler, Macaristan ve Polonya gibi yerlerde demokratik gerileme, ABD ile artan transatlantik gerilimler ve Rusya'nın Avrupa üzerindeki baskısı eliyle zaten hırpalanmış durumda olan Avrupa Birliğinde ülkelerarası iş birliği ortamı geriledi ve Avrupa Birliğinin oluşturan

halklarda ve liderliklerinde bazı kabuk bağlamış yaraları yeniden açtı. Avrupa Birliğinin ve onun kurumlarının etkinliğinin sorgulanması ciddi biçimde arttı.

4- AB "Dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi birikimine dayalı ekonomisi" olmak hedefinin gerisinde kalmış durumda. Bunun yerine, açıklar üzerine kurulu bir Avrupa para birliği, başarısızlığın eşliğinde duruyor. Sınırların ve göç politikasının ortak yönetimi de beklenen kriterleri karşılamadı. Son olarak, tüm reformlara rağmen, Avrupa Birliği küresel bir oyuncu olmayı başaramadı; bunun yerine, küresel bir oyuncu olmaya en yakın olan gücünü, yani Birleşik Krallık'ı kaybetti.

5- Başlangıcından bu yana büyük krizlerin üstesinden gelmeyi başaran AB, bir yandan Avrupa'nın birarada kalma yönünde önemli bir direnişini sergiliyor. Öte yandan bu süreç ortada sorunlu bir modelin olduğunu gösteriyor. Kronik sorunlar sürekli göz ardı ediliyor ve genel bir tasarımı olmayan doğaçlama, sürdürülemez acil durum önlemleri ile krizler çözülüyor. Bu da planlanmamış yeni yapıların kurulmasına ve Antlaşmalarda herhangi bir değişiklik yapılmadan anayasada fiili bir değişikliklere yol açıyor. Bütün bunlar, Avrupa Birliği'ni, sürekli halının altına süpürdüğü zaafiyetlerle yüzleşmesini gerektiriyor.

Tarihsel deneyim, kararsız sistemlerin uzun ömürlü olmadığını göstermektedir. Ama aynı zamanda, ne de çöküşe doğru otomatik mekanizmaların olmadığını da gösterir. Bu nedenle Avrupa entegrasyonuna, ne kıyamet ve kasvet resimleri çizerek, ne de olaylara pembe gözlüklerle bakmamak gerekir.

Sanayi Çağının ana aktörü olan Avrupa, Digital çağa, türünün tek örneği olan

ulusüstü entegrasyon tecrübesi ile giriyor. Bir refah adası ve bölgesel bir Pazar yaratılmasına karşılık, küresel bir askeri, siyasal, ekonomik bir güç olamadı. Bundan sonra da küresel oyunun içinde kalıp kalamayacağı ve yeni çağın gerekliliklerini karşılayıp karşılayamayacağı henüz belli değil.

Entegrasyon hareketi bugün için bitmemiş bir senfoni gibidir. Tarihi şartlar altında kriz'li bir yoldan bugüne gelmiştir. Bugün yeniden önemli kararlar almak durumuyla karşı karşıyadır. Birlik, kendi hedeflerini gerçekleştirmek için içine kapanma veya Avrupa'nın ortak oluşumuna katkıda bulunma tercihleri arasında ikilemede kalmış durumdadır.

Tonybee'e göre, Bir medeniyet bir şok'la karşılaştığında ya bunu atlatır veya tamamen kaybedebilir. Yaratıcı bir cevap vermesi halinde bu yeni bir dönem demektir. Avrupa medeniyeti tarihi gerektiğinde yaratıcı cevaplar verebileceğini göstermektedir. Hemen savaş sonrası dönemde hayata geçirilen topluluk düşüncesi çökmüş gözüyle bakılan Avrupa'ya yeni bir hayat vermiştir. Ancak şimdi Avrupa'nın Toynbee'nin kastettiği doğru cevabı bulup bulamayacağı henüz belli değil.

Kaynaklar

Jerzy Lukaszawski, Europe; The Origins and Endurance of a Dream, Brussels, 1986, S.41

European Documentation, European Unification; The Origins and Growth of the E.C. Brussels, 1986

Pierre Gerbet, Crisis and Confrontation, London, 1984

Peter Ludlow, Beyond 1982, London, 1986,

European Affairs; Public Opinion in the E.C, Brussels, 1990

Jacques-Rene Rabier, Bring in The Europeans, Brussels, 1989,

Miriam Camps, What Kind of Europe, Chatham House Essays, London, 1989,

Juliet Lodge, Institutional Provisions; Towards a parliamentary Democracy, London, 1986

European Documentation; European Unification; The Origins and Growth of the E.C, Brussels, 1986

Miriam Camps, What Kind of Europe, Chatham House Essays, London, 1986,

Ronald L.Watts; Federalism, Regionalism and political integration, London 1988,

Joseph S. Nye Jr., “No, the Coronavirus Will Not Change the Global Order”, Foreign Policy ,16 April 2020,
<https://foreignpolicy.com/2020/04/16/coronavirus-pandemic-china-united-states-power-competition>

Subramanian, Arvind, “The Threat of Enfeebled Great Powers”, Project Syndicate, 6 May 2020,
<https://www.project-syndicate.org/commentary/covid19-will-weaken-united-states-china-and-europe-by-arvind-subramanian-2020-05>.

European Parliament, “Brexit and International Trade: Issues and Challenges,” September 2021,
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690233/IPOL_STU\(2021\)690233_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690233/IPOL_STU(2021)690233_EN.pdf)

Mahubani, Kishore, The Great Convergence: Asia, the West, and the Logic of One World, PublicAffairs, Perseus Books Group, 2013.

United Nations Development Programme, “Human Development Report 2021,” accessed March 24, 2023,
<http://hdr.undp.org/en/content/2021-human-development-index-ranking>.

World Economic Forum, “The Global Competitiveness Report 2022,” accessed March 24, 2023,
<https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2022>.

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Doç. Dr. Hasan CANPOLAT, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yüksek lisans, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Doktora yaptı. 2012 yılında Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi alanında Doçent unvanını almıştır.

Çatalzeytin, Mesudiye, Sivrice Kaymakamlıkları, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde Şube Müdürlüğü, Mülkiye Başmüfettişliği, İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı, Sivas ve Denizli Valilikleri görevlerinde bulunmuştur. 2008-2012 yılları arasında İçişleri Bakanlığı müsteşar yardımcısı ve müsteşar olarak, 2012-2015 yılları arasında ASELSAN yönetim Kurulu üyesi ve Başkanı olarak görev yaptı. 2017 yılında emekli olmuştur.